

Przemysław Benz
Jaracz 30,
64-610 Rogoźno Wlkp.
Tel. 664448254
pbenz@poczta.fm

Jaracz, 14.10.2021 r.

Państwowe Gospodarstwo Wodne
Wody Polskie,
ul. Żelazna 59A
00-848 Warszawa
e-mail: konsultacje@apgw.gov.pl

**Uwagi do drugiej aktualizacji Planów gospodarowania wodami na
obszarach dorzecza Odry (II aPGW) dotyczące barier zaburzających
ciągłość biologiczną i morfologiczną cieków.**

- *rodzaj podmiotu zgłaszającego uwagę:* (Nie dotyczy)
- *nazwa podmiotu zgłaszającego uwagę:* (Nie dotyczy)
- *imię i nazwisko osoby zgłaszającej uwagę:* Przemysław Benz
- *adres e-mail osoby zgłaszającej uwagę:* pbenz@poczta.fm
- *obszar dorzecza, do którego zgłaszana jest uwaga:*
 - Wełna od Nielby do ujścia, RW60001618699
 - Flinta, RW60001018689
 - Mała Wełna od Dopł. z Rejowca do ujścia, RW6000181966979
 - pow.:Obornicki, woj.:Wlkp.
- *część planu, do którego zgłaszana jest uwaga:*
Zestaw działań w załączniku: „Zal_7_ZestawDzialan_Odra”
- *treść uwagi:* Zamieszczone poniżej,
- *propozycje zmian:* Zamieszczone poniżej,
- *uzasadnienie propozycji zmian:* Zamieszczone poniżej,
- *akceptacja klauzuli o przetwarzaniu danych osobowych:*
Zapoznałam/em się z klauzulą o przetwarzaniu danych osobowych i
akceptuję jej treść.

Wstęp:

Z autorskich badań terenowych wynika, że w obecnym stanie lokalizacji MEW oraz innych urządzeń piętrzących na rzece Wełnie, ich oddziaływanie nie tylko wpływa na ograniczenie ciągłości rzeki, ale szczególnie istotnie kształtuje warunki fizyczno-chemiczne wody. Zmiany termiki przez zbiorniki zaporowe i same hydrozespoły skutkują bardziej lub mniej gwałtownym ograniczeniem zakresu przestrzennego siedlisk wybranych gatunków ichtiofauny i roślinności wodnej. Wpływają szczególnie na zwiększony rozwój fitoplanktonu i dalsze ograniczenie dogodnych warunków dla ciągłości występowania cennych biocenoz w rzece i możliwości jej naturalnego samooczyszczania. Tym samym zostaje uruchomiony proces swoistej grupy czynników wpływających na dalsze pogorszenie warunków jakości wody i przemianę ze stanu czystowodnego (preferowanego z wielu względów, także rekreacyjnych), do stanu

mętnowodnego zdominowanego przez fitoplankton i pozbawionego charakterystycznej roślinności wodnej¹.

Na podstawie obserwacji mieszkańców, stowarzyszeń oraz naukowców wnioskujemy o wykonanie następujących czynności w celu poprawy ciągłości rzeki jako korytarza ekologicznego.

1. Dotyczy obszaru - Nazwa i Kod JCWP: Rzeka Wełna od Dopływu poniżej Jez. Łęgowo do ujścia, RW60002418699.

Wnioskuję o modyfikację urządzenia hydrotechnicznego na rzece Wełnie stanowiące barierę dla migracji ryb - Małej Elektrowni Wodnej (MEW) w Jaraczu zainstalowanej na działce 358/2, obręb Jaracz gm. Rogoźno, lokalizacja w geodezyjnym układzie odniesienia PL-ETRF2000: X:5842708,57; Y:6424617,61. Z wydanego pozwolenie wodnoprawne z 5 stycznia 2021 r (znak: P0.ZUZ.4.4210.681m.2020.KP) wynika, że zainstalowana MEW nie posiada przepławki i uniemożliwia migrację ryb.

Poniżej zdjęcie MEW z dnia 25.10.2020 r

Obecnie niski stan wody prowadzi do pulsacyjnej pracy ww. MEW a to z kolei, może spowodować niespełnienie wymaganego przepływu nienaruszalnego ($Q_n=1,0m^3$) oraz przerwanie ciągłości ekologicznej rzeki Wełny. Powoduje to, że poniżej elektrowni poziom wody waha się w niektórych miejscach ponad 1 metr i czasem przez wiele godzin następuje osuszanie znacznej powierzchni koryta rzeki, niszczenie tarlisk ryb będących pod ochroną, osuszanie korzeni nabrzeżnych drzew i osuszanie wielu cennych roślin w korycie rzeki także będących pod ochroną.

Falowe działanie elektrowni ma negatywny wpływ na ichtiofaunę oraz roślinność rzeki na wiele kilometrów poniżej elektrowni – powoduje przy i tak bardzo niskich poziomach wody na rzece Wełnie wahania sięgające około 80 cm 2 km poniżej elektrowni będącego obszarem tarła ryb łososiowatych.

Na całym odcinku między MEW w Jaraczu a ujściem Flinty w lipcu i sierpniu 2021 r. wyczuwalny był fetor gnijącej roślinności wodnej. Straty powodowane tak nierozsądnym gospodarowaniem zasobami wodnymi są w dobie deficytu wodnego karygodne. Są wśród tej

¹ Maciej Gąbka, Emilia Jakubas, Diagnoza stanu środowiska przyrodniczego w obszarze Natura 2000 „Dolina Wełny” wraz z określeniem wytycznych do zastosowania w praktyce, 2013

roślinności gatunki podlegające ochronie prawnej *Batrachium fluitans*, *Nymphaea alba* i inne. Szczególnie cenne gatunki, które stwierdzono na wspomnianym odcinku rzeki Wełny podczas badań w poprzednich latach, które mogą są zagrożone w wyniku nierozsądnego gospodarowania wodami:

a. Minóg strumieniowy *Lamperta planeri* (Bloch).

Według kryteriów i kategorii zagrożeń IUCN (2001), w dorzeczu Odry minóg strumieniowy zaliczany jest do gatunków narażonych na wyginięcie (VU). Znajduje się także w II załączniku Dyrektywy Siedliskowej (Witkowski i in. 2009). Gatunek objęty ochroną (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną – Dz. U. Nr 220, poz. 2237). Minoga oznaczono w przyujściowym odcinku Flinty, udział gatunku w ogólnej liczebności wyniósł 4,8%.

b. Różanka *Rhodeus sericeus* (Bloch).

Według kryteriów i kategorii zagrożeń IUCN (2001), w dorzeczu Odry różanka zaliczana jest do gatunków narażonych na wyginięcie (VU). Znajduje się także w II załączniku Dyrektywy Siedliskowej (Witkowski i in. 2009). Gatunek ten pozyskano na stanowisku drugim, powyżej ujścia Flinty, udział w ogólnej liczebności wyniósł 0,8%.

c. Koza *Cobitis taenia* (L.).

Według kryteriów i kategorii zagrożeń IUCN (2001), w dorzeczu Odry gatunek ten wymaga najmniejszej troski (LC) (Witkowski i in. 2009). W Polsce gatunek objęty ochroną (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną – Dz. U. Nr 220, poz. 2237). Kozę pozyskano w przyujściowym odcinku Flinty, udział w ogólnej liczebności wyniósł 3,1%.

d. Śliz *Barbatula barbatula* (L.).

Według kryteriów i kategorii zagrożeń IUCN (2001), w dorzeczu Odry śliz wymaga najmniejszej troski (LC) (Witkowski i in. 2009). W Polsce gatunek objęty ochroną (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną – Dz. U. Nr 220, poz. 2237). Śliza pozyskano w przyujściowym odcinku Flinty, udział w ogólnej liczebności wyniósł 1,6%.

e. Troć wędrowną *Salmo trutta m. trutta* (L.).

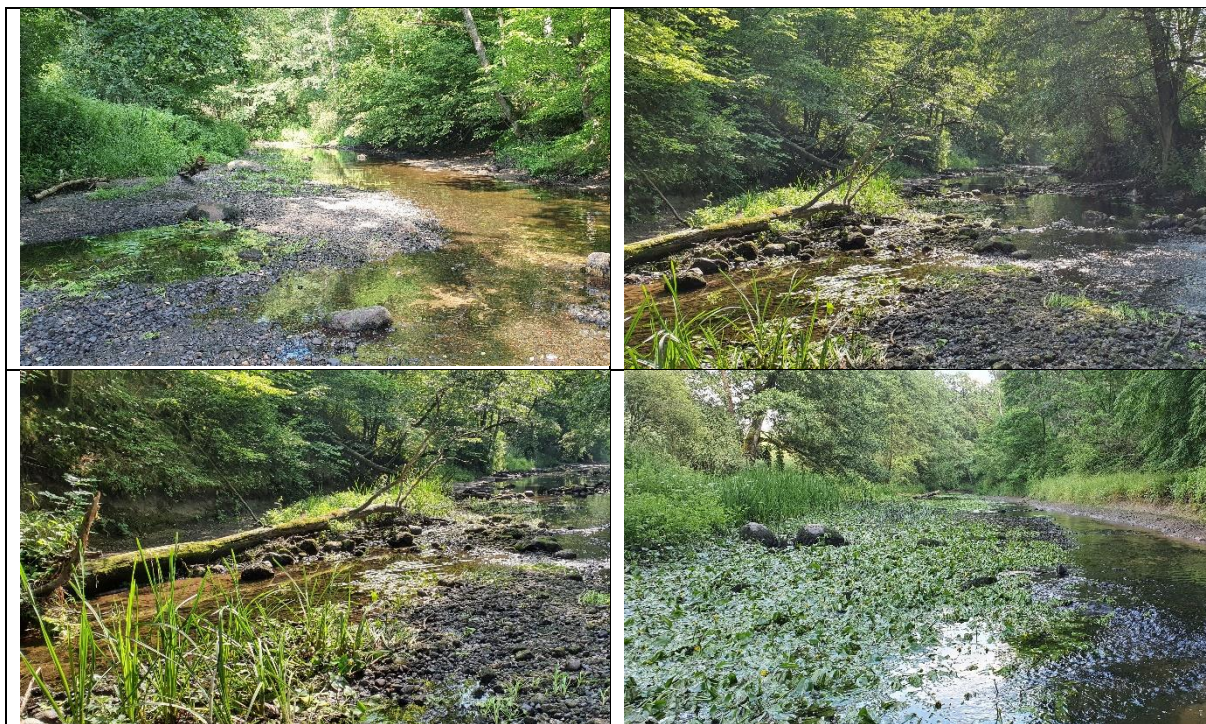
Według kryteriów i kategorii zagrożeń IUCN (2001), w dorzeczu Odry występowanie tego gatunku zależy od ochrony (CD) (Witkowski i in. 2009). Troć wędrowną oznaczono na odcinku Wełny poniżej Jaracza. Pozyskiwano osobniki dorosłe wstępujące na tarło, narybek jesienny i smolty, co świadczy o warunkach pozwalających na realizację pełnego cyklu życiowego gatunku. Wełna jest prawdopodobnie najważniejszym tarliskiem troci wędrownej na całym odcinku Warty powyżej Noteci.

f. Głowacz białopłetwy *Cottus gobio* (L.).

Według kryteriów i kategorii zagrożeń IUCN (2001), w dorzeczu Odry głowacz białopłetwy zaliczany jest do gatunków narażonych na wyginięcie (VU). Znajduje się także w II załączniku Dyrektywy Siedliskowej (Witkowski i in. 2009).

Gatunek objęty ochroną (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną – Dz. U. Nr 220, poz. 2237). Głowacza oznaczono na wszystkich trzech stanowiskach badawczych, udział gatunku w ogólnej liczebności wyniósł wahał się pomiędzy 1,52 a 4,9%.

Poniżej zdjęcia rzeki Welny odcinka pomiędzy Jaraczem i Rożnowicami, Data: 13.07.2021 r.:

2. Dotyczy obszaru - Nazwa i Kod JCWP: Rzeka Flinta, RW60001018689.

Wnioskuje o modyfikację urządzenia hydrotechnicznego na rzece Flincie w miejscowości **Piłka**, Obręb Jaracz, Gmina Rogoźno (w km 1+775). Betonowy próg o wysokości piętrzenia $H=2,0\text{m}$ o współrzędnych: N $52^{\circ}43'2,87''$ E $16^{\circ}51'22,98''$ stanowi **barierę dla migracji ryb**. Funkcjonuje on na podstawie pozwolenia wodnoprawnego z dnia 28.07.2015 r. (znak: OS.IV.6341.6.2015) wydanego przez Starostę Obornickiego. Pozwolenie to nie zakłada instalacji przepławki a obecne rozwiązanie hydrotechniczne uniemożliwia migrację ryb w górę rzeki Flinty.

Zdjęcie jazu z dnia 01.01.2021 r.

3. Dotyczy obszaru - Nazwa i Kod JCWP: Rzeka Mała Wełna od Dopł. z Rejowca do ujścia, RW600025186699.

Wnioskuję o modyfikację urządzenia hydrotechnicznego na rzece Małej Wełnie (w km 0+166) na ujściu jeziora Rogoźno. Wybudowany **jaz** wraz z **przeplawką** funkcjonujące na podstawie wydanego pozwolenia wodnoprawnego przez Starostę Obornickiego z dnia 10.02.2010 r. (znak: OS.IV.6223-28/09) uniemożliwia swobodną migrację ryb na tarliska do jeziora Rogoźno oraz w górę rzeki Małej Wełny.

Poniżej są zdjęcia ryb z dnia 17.06.2019 r. oraz przeplawki z dnia 27.09.2020 r. - Przedstawiają jaz oraz wybudowaną kilka lat temu przeplawkę przy tamie, która nie spełnia swojego zadania. Na lewym zdjęciu widać całe ławice ryb (Ukleja) przed tamą oddzielającą Małą Wełnę do Jeziora Rogozińskiego (ul. Wągrowiecka), które nie mogą dostać się do jeziora Rogoźno na tarło.

4. Dotyczy obszaru - Nazwa i Kod JCWP: Wełna od Dopływu poniżej Jez. Łęgowo do ujścia, RW60002418699.

Wnoszę o modyfikację urządzenia hydrotechnicznego na rzece Wełnie (**MEW Oborniki, w km 1+050**) a także prowadzenie całorocznego monitoringu przepławki pod kątem jej efektywności. Mała Elektrownia Wodna wraz z przepławką funkcjonujące na podstawie wydanego pozwolenia wodnoprawnego przez Starostę Obornickiego z dnia 08.06.2007 r. (znak: OS.IV.6223/6/2005) uniemożliwiają swobodną migrację ryb na tarliska w górę rzeki Wełny. Ma to szczególne znaczenie na znajdujący się w pobliżu ichtiologiczny rezerwat Słonawy.

Powyższe dane zostały podane na podstawie konsultacji z naukowcami, a także na podstawie wykonanych badań i przygotowanych koncepcjach naprawczych, udokumentowanych w opracowaniu: „Koncepcja lasu modelowego w zarządzaniu i ochronie różnorodności biologicznej rzek Wełny i Flinty (Wielkopolska)”². W innym opracowaniu możemy przeczytać następujące zalecenie dla tego obiektu: *Budowa przepławek w odpowiedniej lokalizacji np.: pomiędzy jazem, a budynkiem MEW w celu ochrony przed wabiącą wodą na wylocie z turbin wodnych. Budowa przepławek wysadzanych na dnie kamieniami polnymi, co znacznie przybliży naturalne środowisko migrujących ryb. Budowa „obejścia” dla ryb poza korytem rzeki. „Obejścia” przybliżają naturalny charakter rzeki w sekwencji „płoso-bystrze”. Pełnią funkcję korytarza migracyjnego – przepławki, są równocześnie siedliskiem stale bytujących w nich licznych gatunków ryb. Do wykonania „obejścia” wykorzystywane są naturalne*³

5. Wnoszę o rozpoczęcie i prowadzenie w sposób ciągły monitoringu migracji ryb na rzece Wełnie, Flincie oraz Małej Wełnie na terenie Powiatu Obornickiego w następujących obszarach w celu ułatwienia działań mających na celu ochronę ryb:
- a. Wełna od Dopływu poniżej Jez. Łęgowo do ujścia, RW60002418699.
 - b. Mała Wełna od Dopł. z Rejowca do ujścia, RW600025186699
 - c. Flinta, RW60001018689

² Wskazane informacje znajdują się między innymi w rozdziale: Ichtyofauna rzek Wełny i Flinty 2013 r. Autorzy: Janusz Golski, Wojciech Andrzejewski, Jan Mazurkiewicz - Zakład Rybactwa Śródlądowego i Akwakultury, Instytut Zoologii, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

³ Maciej Gąbka, Emilia Jakubas, Diagnoza stanu środowiska przyrodniczego w obszarze Natura 2000 „Dolina Wełny” wraz z określeniem wytycznych do zastosowania w praktyce, 2013

Proponowane działania minimalizujące szkody w zakresie ichtiofauny i możliwości uzyskania większych efektów naturalnego tarła ryb Doliny Wełny i Flinty (zapisane we wskazanym opracowaniu (3) Macieja Gąbki oraz Emilii Jakubas).

- nie wydawania pozwoleń na budowę nowych elektrowni wodnych i konsultowanie przeprowadzanych postępowań z ośrodkami naukowymi,
- ostateczne rozstrzygnięcie kwestii planowanej elektrowni w Rożnowicach,
- zobligowanie użytkowników MEW w Jaraczu do budowy sprawnie działającej przepławki,
- prowadzenie całorocznego monitoringu przepławek pod kątem ich efektywności, dotyczy to szczególnie MEW w Obornikach,
- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w działaniu przepławek zobligowanie użytkowników elektrowni do poprawy ich parametrów,
- zobligowanie użytkowników MEW do zminimalizowania wahań poziomu wody, szczególnie w okresie jesienno-zimowym,
- zobligowanie użytkowników MEW do kompensacji strat wywołanych przez elektrownie w postaci środków pieniężnych przewidzianych na zarybienia i ewentualne prace renaturyzacyjne,
- rozebranie jazu na Flincie w miejscowości Piłka,
- prowadzenie wspólnie z użytkownikiem rybackim zarybień gatunkami zagrożonymi działalnością elektrowni,
- zaprzestanie jakichkolwiek prac melioracyjnych na odcinkach strategicznych,
- wykonywanie ograniczonej konserwacji pozostałych fragmentów Wełny i Flinty,
- konsultowanie planów działań z RDOŚ w Poznaniu, Urzędem Miejskim w Obornikach, ośrodkami naukowymi zaangażowanymi w ochronę rzek, użytkownikiem rybackim, a także z organizacjami społecznymi, np. TPRW,
- zaangażowanie WZMiUW w Poznaniu we wszelkie podejmowane prace renaturyzacyjne,
- prowadzenie prac renaturyzacyjnych, mających na celu poprawę stanu siedlisk,
- wykupienie terenów przybrzeżnych przez Lasy Państwowe,
- podjęcie współpracy z Polskim Związkiem Wędkarskim,
- zacieśnienie współpracy z Towarzystwem Przyjaciół Rzeki Wełny,
- budowanie nowych tarlisk oraz czyszczenie i uzupełnianie żwiru na starych tarliskach,
- stały monitoring efektywności prowadzonych zabiegów,
- uruchomienie platformy internetowej w celu wymiany informacji, platforma powinna być systematycznie aktualizowana o nowe dane dotyczące cennych zasobów przyrody,
- konsultowanie wydawanych przez urzędy decyzji z pozostałymi uczestnikami projektu, jak Lasy Państwowe, ośrodki naukowe, a także z użytkownikiem rybackim (PZW w Poznaniu),
- konsultowanie planów działań WZMiUW z RDOŚ w Poznaniu, Urzędem Miejskim w Obornikach, ośrodkami naukowymi zaangażowanymi w ochronę rzek, a także z organizacjami społecznymi, np. TPRW,
- prowadzenie monitoringu liczebności bobra i rozmieszczenia gatunku na terenie zlewni;
- ochronę drzew przed zgryzaniem,
- wykonywanie nasadzeń,
- wprowadzenie możliwości rozbiórki tam bobrowych po uprzednim zgłoszeniu do odpowiednich instytucji,

- wprowadzenie zsynchronizowanych wspólnych działań odpowiednich służb (Państwowa Straż Rybacka, Społeczna Straż Rybacka, Policja, Straż Leśna, Straż Gminna) celem walki z kłusownictwem,
- zarybienia gatunkami narażonymi na presję kłusowniczą i wędkarską,
- wszelkie zarybienia muszą być konsultowane z użytkownikiem rybackim i ośrodkami naukowymi.

Z poważaniem
Przemysław Benz

Przemysław Benz